

De manier waarop we discussie voeren over de maatschappelijke thema's lijkt zich door te zetten naar de landbouw. Dat geldt ook voor het onderwerp grondbewerking. De meningen lopen uiteen, maar bestaat er wel een methode die algemeen geldend is? "De keuze voor een bepaalde grondbewerking staat altijd in dienst van het bedrijfssysteem."

TEKST LEEN JANMAAT | FOTO'S ANNA ZWIJNENBURG

WELKE GRONDBEWERKING HEEFT MIJN BODEM NODIG?

POLARISATIE IN GRONDBEWERKING

Anna Zwijnenburg

Over dit thema interviewt Ekoland Anna Zwijnenburg, adviseur op het gebied van bodem, bemesting, teelt en vruchtwisseling.

Anna Zwijnenburg: "In mijn werkveld kom ik diverse meningen tegen. Als je niet-kerende-grondbewerking toepast dan ben je tegen ploegen. Of wat ik soms ook ervaar is dat als ik vertel dat ik goed ploegwerk heb gezien, dat ik dan tegen niet-kerende-grondbewerking zou zijn. Dat is jammer omdat we daarmee de deur dichtslaan naar het vat vol met keuzes die we hebben. Het uitgangspunt is tenslotte niet de grondbewerking, maar het bedrijfssysteem als totaal. Alle keuzes die je maakt komen voort vanuit een bedrijfscontext: Hoe ziet de vruchtwisseling, inclusief groenbemesters, er uit? Hoe ziet mijn bemesting en bodemvoeding er uit? Welke grondbewerking heeft mijn bodem nodig?"

"Boven deze 'managementkeuzes' hangt het belangrijkste thema: Hoe ziet mijn bodem er uit? Dus als we de waarneming in de bodem als het vertrekpunt nemen, komen we misschien tot hele andere beslissingen. Het belangrijkste wat ik de afgelopen jaren heb geleerd is: kijk naar de bodem en vertel wat je ziet. In het gesprek met de teler vormt deze waarneming een leidraad bij het handelen. Wat kun je bijvoorbeeld zien in de bodem? Zie je veel kruimels en poriën? Dan mag

HET GRAVEN VAN EEN KUIL EN BEOORDELEN VAN EEN KLUIT

Krijg inzicht in de bodem met bijvoorbeeld de methodiek van Coen ter Berg uit zijn cursus 'Zicht op de Bodemstructuur':

- Kies een plek op minimaal 20 meter uit de perceelsrand
- Vermijd niet-representatieve plekken
- Let goed op gewasgroei
- Vermijd rijsporen
- Graaf een kuil van 50x50 en minimaal 50 cm diep
- Steek een kluit uit de zijkant tot 25 cm diepte, breek open beoordeel deze op structuur, bodemleven, beworteling en waterhuishouding
- Steek nog een kluit van 25-50 cm diepte en beoordeel die op dezelfde wijze

Smeerspooreen kleigrond waar een diepe grondbewerking is uitgevoerd onder te natte omstandigheden

Kluit van grasland met een perfecte doorworteling

Poreuze kluit-zo zou je het graag willen zien

je aannemen dat het bodemleven actief is. Is er een smeerspoor zichtbaar op 35 centimeter van de woelpoot? Dat is dan een aandachtspunt voor de timing van de bewerking. Staan er plassen op het land? Kijk dan of de drains wel lopen. Of kan het water misschien niet bij de drains komen door een verdichte laag? Dit alles gezegd hebbende zijn er vier thema's die verbonden zijn: de boer, de grond, de vruchtwisseling en de timing."

"Over gereduceerde grondbewerking zijn al veel onderzoeksresultaten verschenen. Goede resultaten waar we van kunnen leren en ons door kunnen laten inspireren. In een proefopstelling moet er ook een bepaald regime worden volgehouden om juist die verschillen te kunnen laten zien. Als je in een wetenschappelijk proef wilt aantonen wat de verschillen zijn tussen gereduceerde grondbewerking met een groenbemester in de winter en het traditionele ploegen in het najaar en in de winter zwart dan moet je dat volhouden anders leer je niets. Daar is een proeflocatie voor. Er zijn ook nieuwe methoden die getest worden waarbij er wordt gekeken naar verschillende groepen bodemleven. Dit geeft veelal een genuanceerder beeld. De resultaten hierin bevestigen niet altijd dat gereduceerde grondbewerking beter is. Betekent dat een 'overwinning' voor ploegen? Nee, het geeft aan hoe complex de bodem is en geeft juist kansen dat

goed bodembeheer op meerdere manieren mogelijk is."

"Een grote winst van het onderzoek naar gereduceerde grondbewerking is de prominente rol van groenbemesters. Want het langer laten staan van groenbemesters speelt een grote rol in het beschermen van de grond, de waterhuishouding, de bodemstructuur en het actief houden van het bodemleven. Dit onderdeel wordt ook overgenomen door telers in een ploegsysteem. Denk aan voorjaarsploegen op kleigronden waar de groenbemester tot in het vroege voorjaar blijft staan. Een extra plus kan worden behaald met bovenoverwerken zoals met de ecoploeg of spitmachine."

"Juist op praktijkbedrijven kunnen we de dynamiek aanbrengen in de timing bij grondbewerking, het vat vol met keuzes. Maar ook aanpassingen in de vruchtwisseling om het eigen systeem kloppend te krijgen. We kunnen daarom ook nadenken over een 'dynamisch' grondbewerkingssysteem. Kies je juiste moment bij het bewerken, de bodemomstandigheden moeten er klaar voor zijn. Bijvoorbeeld op zware grond ploegen in de nazomer, daarna een groenbemester inzaaien en in de winter laten staan. Hierdoor krijg je meer tijd om andere percelen eventueel in het najaar te bewerken. Of kies je er voor om alleen de grasklaver- of luzerne-

stoppel ondiep te ploegen, bij voorkeur bovenover, en de andere percelen zonder ploegen te bewerken? Er ontstaat op deze manier ook een 'vast systeem' maar met de timing als sturingsfactor. Alles kan, maar blijf kijken in de bodem en benoem wat je ziet. Alleen die waarneming vertelt of je op de goede weg bent en of je het systeem moet aanpassen."

"Niet meer in de voor rijden is op veel gronden een aanrader, maar ook hier geldt dat ik vaak genoeg perfect traditioneel geploegde gronden zie die door de hele bouwvoor heen poriën en intensieve doorworteling vertonen. Interessant om te weten, wat doet deze teler en wat kunnen we hier van leren? Ik prijs ons gelukkig dat wij telers ontmoeten die allerlei systemen hanteren: ecoploegers, gereduceerde grondbewerkers, gewone ploegers, zomerploegers, spitters en mensen die combinaties maken."

"Van nature ben ik een optimistisch mens en zie vooral kansen om alles wat we leren te verbinden met elkaar. Ik ben blij dat we het hebben over gereduceerde grondbewerking of conserverende landbouw in plaats van over niet-ploegen. Dat zet de deur open naar meer keuzes waardoor ieder bedrijfssysteem geoptimaliseerd kan worden, passend bij de teler, de bodem en de vruchtwisseling." ■